

دین و زندگی

جلسه دهم

« درس نهم »

« خورشید پنهان »

حضرت مَهْدی - عَجَلُ اللّٰهِ تَعَالٰی فَرَجَهُ - دوازدهمین امام ما، در سپیده دم جمعه، نیمه ی شعبان سال ۲۵۵ هجری در «سامرا» متولد شد و تا سال ۲۶۰ در کنار پدر زندگی کرد. امام عسکری (ع) در این مدت، ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم بر قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آن که در محاصره ی نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را به یاران نزدیک و مورد اعتماد نشان می داد و به عنوان امام بعد از خود معرفی می کرد. پس از شهادت امام حسن عسکری (ع) در سال ۲۶۰، امامت حضرت مَهْدی (ع) آغاز شد.

دوره ی اوّل امامت ایشان که تا سال ۳۲۹ طول کشید، «غیبت صغری» نامیده می شود. امام در این دوره زندگی مخفی داشت اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد پیروان خود را رهبری می کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نوّاب اربعه» و «نوّاب خاص» معروف اند. شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر(عج) برای ایشان نامه ای نوشت و فرمود پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم امامت در شکل «غیبت کبری» آغاز شد.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا
بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

۱- تغییر نعمت معلول گناهان انسان است.

۲- نعمت دهی خداوند مقدم بر رفتار انسان است.

۳- عامل از دست دادن نعمت خود مردم هستند.

إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ

۱- زمینه ساز هلاکت و بدبختی یا عزت و سربلندی یک جامعه خود مردم هستند.

۲- تغییر و تحول در امور مربوط به جامعه، قوانین و سنت های خاص خود را دارد، تا اقوام و ملت تغییر نکنند خداوند اوضاع و شرایط زندگی آنان را تغییر نخواند داد.

۱- علت غیبت امام مهدی (ع) چیست؟

خداوند نعمت هدایت را با وجود انبیاء و اولیای خود کامل کرده و راه رسیدن به رستگاری را به انسان ها نشان داده است. آن ها نه تنها راه سعادت را به مردم معرفی کردند بلکه دل سوزتر از پدری مهربان برای نجات آنان کوشیدند و رنج کشیدند.

پیامبر گرامی اسلام (ص)، خود و امام علی (ع) را پدران امت

معرفی فرموده است و روشن است که دل سوزی پدر برای
فرزندان خود قابل توصیف نیست.

به سبب این قدرناشناسی و ناسپاسی و در خطر بودن جان

آن حضرت، خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها

پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید و از پس پرده‌ی

غیبت ادامه یابد. ادامه یافتن این غیبت نیز بر اثر باقی

ماندن همان شرایط و عدم آمادگی مردم برای ظهور

می باشد. این غیبت آن قدر ادامه می یابد که نه تنها مسلمانان، بلکه جامعه ی انسانی شایستگی درک ظهور و بهره مندی کامل از وجود آخرین حجّت الهی را پیدا کند. در آن زمان، بشریت عملی شدن وعده های الهی در مورد حکومت صالحان و برپایی عدالت جهانی را به چشم خواهد دید و همان طور که پیامبر اکرم (ص) فرموده:

« خداوند زمین را پر از قسط و عدل خواهد کرد، بعد از این

که پر از ظلم و جور شده باشد. »

امام علی (ع) می فرماید:

زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی ماند. اما خداوند، به

علت ستمگری انسان ها و زیاده روی شان در گناه، آنان را

از وجود حجت در میانشان بی بهره می سازد.

امام باقر (ع) نیز فرموده اند:

قضای حتمی خداوند است که اگر به بنده ی خود نعمتی دهد، آن نعمت را از او نمی گیرد مگر آن که گناهی انجام دهد که شایستگی داشتن آن نعمت را از دست دهد و این مطلب، مطابق با این سخن خداوند است. «سپس ایشان آیات ۵۳ سوره ی انفال و ۱۱ سوره ی رعد را قرائت کرد.

از این سخنان درمی یابیم که تغییر و تحول در امور مربوط به جامعه، قوانین و سنت های خاص خود را دارد که باید بدان ها توجه کرد؛ برای مثال، در جامعه ای که گرفتار بی عدالتی است، تصمیم یک فرد یا گروهی محدود برای برقراری عدالت، اگر از همراهی دیگر افراد برخوردار نباشد، به نتیجه نمی رسد. گسترش علم و فرهنگ نیز همین طور است.

تنها زمانی دانش و فرهنگ یک ملت پیشرفت و ترقی می کند که عموم افراد جامعه مشتاق و خواهان این پیشرفت باشند.

به همین جهت قرآن کریم می فرماید که تا اقوام و ملت ها تغییر نکنند، خداوند نیز اوضاع و شرایط زندگی آنان را تغییر نخواهد داد.

۲- رهبری و امامت حضرت مهدی (ع) در عصر غیبت چگونه انجام می شود؟

برای درک درست رهبری امام در عصر غیبت، ابتدا باید توجه کنیم که «غیبت» در این جا در مقابل «ظهور» است، نه «حضور». امام را «غایب» نامیده اند؛ زیرا ایشان از نظرها «غایب» است، نه این که در جامعه حضور ندارند. ایشان چون خورشید عالم تاب، انوار هدایت و رهبری خود را بر مسلمانان می تاباند. به عبارت دیگر، انسان ها هستند که امام را نمی بینند، نه این که ایشان در بین مردم حضور نداشته باشد.

امیر المؤمنین (ع) می فرماید:

حجت خداوند در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان ها عبور می کند ... به نقاط مختلف جهان می رود، سخن مردم را می شنود و بر جماعت مردم سلام می کند. می بیند و دیده نمی شود؛ تا این که زمان ظهور و وعده ی الهی و ندای آسمانی فرا می رسد. هان! آن روز، روز شادی فرزندان علی (ع) و پیروان اوست.

امام عصر (ع)، خود می فرماید: « بهره بردن از من در عصر
غیبتم، مانند بهره بردن از آفتاب است هنگامی که پشت
ابرها باشد.» این پنهان بودن در پشت ابر ناشی از عدم
شایستگی انسان ها در بهره مندی از رهبری ظاهری ایشان
است.

آری، بخش اصلی رهبری امام مربوط به **ولایت معنوی** است.
ایشان که به اذن خداوند از احوال انسان ها آگاه است، به

صورت های مختلف، افراد مستعد و به ویژه شیعیان و محبان خویش را از کمک ها و امدادهای معنوی برای رشد و تعالی برخوردار می سازد. امام عصر(ع) در نامه ای به شیخ مفید ، از علمای بزرگ اسلام، می فرماید:

ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نمی ماند.

ایشان در ادامه ی همین نامه می فرماید:

ما در رسیدگی [به شما] و سرپرستی شما کوتاهی و سستی نمی‌کنیم و یاد شما را از خاطر نمی‌بریم که اگر جز این بود، دشواری‌ها و مصیبت‌ها بر شما فرود می‌آمد و دشمنان، شما را ریشه کن می‌کردند.

از این نامه درمی‌یابیم که لطف و محبت امام همواره وجود دارد تا جایی که اگر کمک و دستگیری ایشان نباشد، مشکلات و توطئه‌های دشمنان، ریشه‌ی مسلمانان و

شیعیان را قطع خواهد کرد. در حقیقت، هم اکنون نیز امام عصر(ع) سرپرست، حافظ و یاور مسلمانان است. هدایت باطنی افراد، حل بعضی از مشکلات علمی علما، خبر دادن از پاره ای رویدادها، دستگیری از درماندگان، شفای بیماران و دعا برای مؤمنان، نمونه هایی از این دستگیری هاست. چه بسیارند افرادی که از یاری آن حضرت برخوردار می شوند؛ بدون آن که ایشان را بشناسند.

۳- دوران غیبت چه زمانی پایان می یابد؟

تعیین زمان ظهور در اختیار خداست و کسی جز او از آن آگاهی ندارد. آنچه برای ظهور لازم است، احساس نیاز جهانی به کمک الهی، ناامیدی از همه ی مکتب های غیرالهی و آمادگی لازم پیروان و یاران امام برای همکاری با ایشان است و از این امور جز خداوند، کس دیگری آگاهی ندارد. بنابراین، کسانی که زمان ظهور را پیش گوئی

می کنند، دروغگویند. وقتی از امام باقر(ع) پرسیدند که

آیا برای ظهور وقتی معین شده است، سه بار فرمود:

كَذِبَ الْوَقَاتُونَ تعیین کنندگان وقت، دروغ گویند.

پیامبر اکرم فرمودند:

مَثَلُ ظَهْرٍ حَضْرَتٍ مَهْدِيٍّ ، مَثَلُ بَرِيٍّ قِيَامَتِ اسْت.

مهدی (ع) نمی آید مگر ناگهانی.

۴- امام عصر(ع) عمر بسیار طولانی دارد. آیا چنین عمری امکان پذیر است؟

در پاسخ می‌گوییم: برخی امور از نظر عقلی امکان پذیر نیستند و محال است در جهان خارج پیدا شوند؛ برای مثال، ممکن نیست که یک عدد هم زوج و هم فرد باشد. همچنین، ممکن نیست یک جسم در یک زمان، هم در مکان (الف) باشد و هم در مکان (ب). اما برخی امور هستند

که پیدایش آن ها از نظر عقلی امکان پذیر است اما شرایط و عوامل خارجی بسیار زیادی باید دست به دست هم دهند تا آن امور تحقق یابند. این ها امور غیرعادی اند، نه غیرعقلی. طولانی شدن عمر انسان ها از جمله ی این امور است. از نظر عقلی، بدن انسان می تواند هزاران سال زنده بماند. پس، عمر طولانی امام امری غیرعادی است، نه غیرعقلی و محال. و چنین عمری با قدرت الهی عملی می شود.

۱- معنای «غیبت» برای آخرین حجّت الهی، بقية الله الأعظم

ارواحنا فداه به این معنی ... (سراسری ریاضی-۹۱)

(۱) نیست که لطف خود را از دوستان، دریغ فرمایند.

(۲) است که برای جذب الطاف الهی او باید شایستگی داشت.

(۳) نیست که آن وجود مقدّس در جامعه حضور ندارند.

(۴) است که از نظرها غایب‌اند و در جامعه حضور ندارند.

گزینه «۳» صحیح است

۲- اگر گفته شود: «تغییر و تحوّل در امور مربوط به جامعه، قوانین و سنت‌های خاصّ خود را دارد که باید بدان‌ها توجه کرد» معنای این عبارت این نیست که: (سراسری انسانی-۹۱)

- ۱) عدالت، خواسته‌ی فطری همه‌ی انسان‌ها است.
- ۲) برقراری عدالت، همراهی اکثریت را می‌طلبد.
- ۳) عموم افراد جامعه باید آماده و پذیرای عدالت شود.
- ۴) زیاده‌روی در گناه، نشان بی‌نصیبی از عدالت است.

گزینه «۱» صحیح است

۳- از دقت در این عبارتِ نامه ی بقیه الله الاعظم به «شیخ مفید» که فرموده است: «ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نمی ماند.» به ...

آخرین حجت خداوند که ... ، پی می بریم. (سراسری زبان-۹۱)

(۱) ولایت معنوی - هدایت و برکاتش با ظهور او تجلی می کند

(۲) هدایت ظاهری - هدایت و برکاتش با ظهور او تجلی می کند

(۳) هدایت ظاهری - سرپرستی و یآوری او هم اکنون محقق

است

(۴) ولایت معنوی - سرپرستی و یآوری او هم اکنون محقق است

گزینه «۴» صحیح است

۴- بخش اصلی رهبری امام زمان (عج) مربوط به قلمرو ... است و حضرت حجت (عج) در نامه ای به شیخ مفید می فرماید: ... و علت اصلی غیبت ایشان، ... هستند. (سراسری خارج از کشور ۹۰)

(۱) ولایت معنوی- ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نمی ماند- خود مردم

(۲) مرجعیت دینی- ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نمی ماند- ستمگران

(۳) مرجعیت دینی- بهره بردن از من در عصر غیبتم ، مانند بهره بردن از آفتاب است هنگامی که پشت ابرها باشد- خود مردم

(۴) ولایت معنوی- بهره بردن از من در عصر غیبتم ، مانند بهره بردن از آفتاب است هنگامی که پشت ابرها باشد- ستمگران

گزینه «۱» صحیح است

۵- خداوند نعمت هدایت را با وجود کامل کرده است
و پیامبر گرامی اسلام (ص) خود و را امت
اعلام فرموده است. (سراسری تجربی-۹۰)

۱) پیامبران اولوالعزم- امام علی (ع)- پدران

۲) پیامبران اولوالعزم- ائمه‌ی اطهار (ع)- هادیان

۳) انبیاء و اولیای خود- ائمه‌ی اطهار (ع)- هادیان

۴) انبیاء و اولیای خود- امام علی (ع)- پدران

گزینه «۴» صحیح است

۶- بخش اصلی امامت و رهبری آخرین حجت بر حق خداوند مربوط به ولایت... اوست که انوار هدایت را از مشتاقان هدایت دریغ ندارد و تحوّل و در امور مربوط به جامعه در گرو تغییر... جامعه است که آیه ی شریفه ی ... حاکی از آن است. (سراسری هنر-۹۰)

(۱) معنوی- جمعی- اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰی يُغَيِّرُوْا مَا بِاَنْفُسِهِمْ

(۲) ظاهری- جمعی- اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰی يُغَيِّرُوْا مَا بِاَنْفُسِهِمْ

(۳) ظاهری- فردی- وَمَنْ يَّقْتِرِفْ حَسَنَةً نَّرِدْ لَهُ فِيْهَا حُسْنًا اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ شَكُوْرٌ

(۴) معنوی- فردی- وَمَنْ يَّقْتِرِفْ حَسَنَةً نَّرِدْ لَهُ فِيْهَا حُسْنًا اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ شَكُوْرٌ

گزینه «۱» صحیح است

۷- هرگاه این سخن امام علی(ع) را که می فرماید: «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی ماند. اما خداوند، به علت ستمگری انسانها و زیاده رویشان در گناه، آنان را از وجود حجت در میان آنها بی بهره می سازد.» مورد دقت دهیم، راه فهم آیه ی شریفه ی ... همواره تر می گردد که بگوییم: علت غیبت حضرت مهدی(عج)...

(سراسری هنر ۹۰)

(۱) ذَلِكْ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ -
خود مردم اند.

(۲) هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ
الْمُشْرِكُونَ - خود مردم اند.

(۳) ذَلِكْ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ -
قضای حتمی خداوند است.

(۴) هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ وَ لَوْ كَرِهَ
الْمُشْرِكُونَ - قضای حتمی خداوند است.

گزینه «۱» صحیح است

« درس دهم »

« در انتظار طلوع »

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ
خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا

مؤمنان
۱- وعده خدا به
صالحان

قطعیت جانشینی «لَيْسَتْ خَلِيفَتَهُمْ»

۲- چه وعده ای قطعیت استقرار دین الهی «لَيُمْكِنَنَّ»

قطعیت تبدیل خوف به امنیت «لَيُبَدِّلَنَّهُمْ»

۳- این آیه اشاره به ظهور حضرت مهدی (عج) دارد که

خود نوعی پیشگویی آینده تاریخ است

«اعجاز محتوایی قرآن»

وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أُمَّةً
وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ

۱- بر اساس اراده الهی « نُرِيدُ » است که مستضعفان را
پیشوایان و وارثان زمین قرار می دهد.

۲- این آیه اشاره به ظهور حضرت مهدی (عج) دارد که
خود نوعی پیشگویی است. « اعجاز محتوایی قرآن »

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ

- ۱- در بیان آیه وارثان زمین عباد صالح خواهند بود .
- ۲- این آیه اشاره به ظهور حضرت مهدی (عج) دارد که خود نوعی پیشگویی است.
- ۳- این پیشگویی علاوه بر قرآن در کتب آسمانی زبور و تورات نیز آمده است و اشاره به بحث موعود در ادیان دارد.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

۱- یکی از اهداف رسول خدا (ص) پیروزی دین حق بر همه ی ادیان باطل است.

۲- غلبه مطلق و کلی اندیشه اسلامی بر دیگر اندیشه ها .

۳- هدایت تشریحی «أَرْسَلَ»

۴- این آیه اشاره به پیشگویی آینده تاریخ دارد.

«اعجاز محتوایی قرآن»

۵- این آیه در درس بعدی نیز آمده است.

آینده‌ی تاریخ

تاریخ زندگی انسان ها صحنه‌ی مبارزه‌ی دائمی حق و باطل بوده است. در جبهه‌ی حق، خداپرستانی حضور دارند که در راه عدالت، انسان دوستی، آزادگی، فضایل اخلاقی و دفاع از حقوق محرومان و مستضعفان تلاش کرده اند و صفحات تاریخ را با جهاد و ایثار خود زیبایی و شکوه بخشیده اند.

در جبهه‌ی باطل، خودخواهان و خودپرستانی حضور دارند که شرک و کفر و ستمگری پیشه ساخته و برای رسیدن به خواسته های خود، به بهره کشی از انسان ها و دامن زدن به فساد و بی بند و باری پرداخته اند.

نتیجه‌ی نهایی این مبارزه چیست و پیروزی از آن کدام
جبهه خواهد بود؟ جبهه‌ی حق یا جبهه‌ی باطل؟
پاسخ به این سؤال با بینش انسان درباره‌ی جهان ارتباط
دارد. آنان که از شناخت آفریننده‌ی جهان درمانده‌اند و
اداره‌کننده‌ی مدبر و حکیم برای آن نمی‌شناسند،
نمی‌توانند آینده‌ی روشن برای تاریخ انسان تصور کنند.

اما خداپرستان که معتقدند یکی از نام های خداوند
حق است و اوست که با حکمت خود، جهان را اداره می کند،
براساس وعده ی الهی، باور دارند که آینده ی نهایی جهان
از آن حق خواهد بود و باطل، شکست خورده و مغلوب،
صحنه را ترک خواهد کرد و حق طلبان جهان را اداره
خواهند کرد و مردم یک زندگی خوب و رو به کمالی
خواهند داشت.

موعود و منجی در ادیان

پیامبران الهی، برای تحقق وعده های الهی، از طرح خاصی برای پایان تاریخ سخن گفته اند. آنان می گویند که در پایان تاریخ، درحالی که شرایط کاملاً آماده شده است، یک ولیّ الهی ظهور می کند و حکومت جهانی و عادلانه ای تشکیل می دهد که فقط براساس دین خدا اداره می شود.

این عقیده ی اصلی پیامبران الهی است اما تعلیمات هر پیامبری، جز پیامبر اسلام پس از وی دستخوش دگرگونی شد. از جمله ی این دگرگونی ها، اعتقاد خاصی بود که پیروان هر پیامبری درباره ی ظهور موعود پیدا کردند. با وجود این اعتقادات مختلف، همه در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولیّ خدا برای برقراری حکومت جهانی اتفاق نظر دارند.

موعود در اسلام

ما مسلمانان بر این عقیده ایم که در آخر الزمان منجی بزرگ انسان ها حضرت مهدی(ع) از نسل پیامبر اکرم (ص) ظهور خواهد کرد و حکومت واحد و عادلانه ی جهانی را تشکیل خواهد داد.

ما معتقدیم که بنابر سخنان صریح پیامبر اکرم (ص) و ائمه ی اطهار (ع)، موعود و منجی انسان ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری (ع) است.

او هم نام پیامبر (ص) و « مهدی » یکی از لقب های اوست. ایشان آخرین ذخیره ی الهی است، و با توجه خاص خداوند به حیات خود ادامه می دهد تا این که به اذن خداوند ظهور می کند و حکومت جهانی اسلام را تشکیل می دهد. در کتاب های حدیث اهل سنت تأکید شده که حضرت « مهدی » از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است، اما هنوز به دنیا نیامده است. زنده بودن امام زمان (ع)، مشخص بودن پدر و مادر آن حضرت و حضور ایشان در جامعه فواید زیر را داشته است:

اول این که هر ماجراجوی فریب کاری که بخواهد خود را مهدی موعود معرفی کند، به زودی شناخته می شود و مردم هوشیار فریب او را نمی خورند.

دوم این که پیروان آن حضرت، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می یابند و می دانند که ایشان از حال مسلمانان آگاهاند و از فداکاریها و مجاهدت مؤمنان اطلاع دارند.

سوم این که هرگاه آنان احساس کنند، می توانند با امام حاضر و ناظر خود سخن بگویند، خواسته های خود را با ایشان در میان گذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان، با امید و نشاط و پویایی تلاش کنند.

چهارم این که جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد.

انتظار موعود

نگاه مثبت دین به آینده‌ی تاریخ و اعتقاد به حضرت مهدی (عج)، اصلی به نام «انتظار» را در دل‌ها زنده کرده است. **انسان منتظر**، به معنای خاص کلمه، کسی است که هدف و آرمان خود را می‌شناسد و یقین دارد که روزی این هدف در جهان محقق می‌شود. از این رو همواره برای رسیدن جامعه به چنین هدفی تلاش می‌کند تا جامعه، هر چند یک قدم، به آن هدف نزدیک‌تر شود و از آنجا که به خدا و جهان آخرت ایمان دارد، می‌داند که پاداش این تلاش خود را خواهد گرفت.

جامعه‌ی منتظر به واقعیت‌های ناهنجار موجود «نه» می‌گوید و به امید فردای درخشان تلاش می‌کند.

جامعه‌ی منتظر، حکومت‌های غیرالهی و طاغوتی را نمی‌پذیرد و در مقابل آن‌ها می‌ایستد و مقاومت می‌کند.

جامعه‌ی منتظر می‌کوشد در جهت همان نوع از جامعه‌ای که انتظارش را می‌کشد حرکت کند؛ برای مثال، اگر در انتظار عدالت جهانی است، در حد توان آن را تمرین می‌کند و برای تحقق آن پیش می‌رود؛ به گونه‌ای که جوامع دیگر با مشاهده‌ی جامعه‌ی منتظر، مشتاق آن جامعه و آرمان‌های آن شوند.

همان طور که برخی از جامعه شناسان گفته اند، پویایی جامعه ی شیعه در طول تاریخ، به دو عامل وابسته بوده است:

الف - گذشته ی سرخ - اعتقاد به عاشورا و آمادگی برای ایثار و شهادت در راه عدالت خواهی، آرمانگرایی و حقیقت جویی.

ب - آینده ی سبز - باور به مهدویت و نپذیرفتن حکومت های طاغوتی و تلاش برای گسترش عدالت و انسانیت در سراسر جهان.

مسئولیت های منتظر

اکنون جا دارد که ببینیم در دوره ی غیبت چه مسئولیت‌هایی برعهده ی منتظران قرار دارد. در این جا به مهم ترین این مسئولیت ها اشاره می کنیم.

۱- **تقویت معرفت، ایمان و محبت به امام:** افزایش معرفت به امام عصر (عج) و تقویت محبتی که به دنبال آن می آید، وظیفه ی هر مسلمانی است. پیامبر اکرم (ص) در سخنانی ضمن معرفی همه ی امامان، درباره ی امام عصر (عج) می فرماید:

هر کس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانان مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر (عج) را بپذیرد.

عصر غیبت، عصر دودلی ها و شک و تردیدهاست. در این دوره، فتنه های گوناگون و اندیشه های رنگارنگ پیدا می شوند و بی ایمانی را تبلیغ می کنند. مؤمن حقیقی، به خود تردید راه نمی دهد و با یقین، برای فردای روشن آماده می شود.

پیامبر اکرم (ص) به حضرت علی (ع) فرمود:

بزرگترین مردمان در ایمان و یقین، کسانی هستند که در روزگاران آینده زندگی می کنند، پیامبرشان را ندیده اند، امام آن ها در غیبت است و فقط به سبب خواندن قرآن کریم و احادیث معصومین (ع) (و تفکر در آن ها) ایمان می آورند.

۲ - پیروی از امام عصر (عج) : منتظر حقیقی تلاش می کند

در عصر غیبت هم پیرو امام خود باشد و از ایشان تبعیت

کند. پیروی از امام عصر (عج) پیروی از دستور آن حضرت

مبنی بر مراجعه به عالمان دین و تبعیت از آن هاست.

رسول خدا (ص) می فرماید:

خوشا به حال کسی که به حضور « قائم » برسد، درحالی که

پیش از قیام او نیز پیرو او باشد.

۳ - ایجاد آمادگی در خود و جامعه: منتظر، عصر غیبت را
عصر آماده‌باش برای یاری امام تلقی می‌کند. او هر لحظه
منتظر است ندای امام (ع) در جهان طنین انداز شود و
مردم را برای پیوستن به حق فراخواند.
آنان که در زندگی خود با باطل مبارزه نکرده‌اند و با
مستکبران مقابله ننموده‌اند، در روز ظهور، به علت عدم
آمادگی، مانند قوم موسی (ع) به حضرت مهدی (عج)
خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما این‌جا
می‌نشینیم».

البته این آمادگی ابعاد گوناگون علمی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی دارد و منحصر به یک تخصص نمی شود. زیرا امام زمان (عج) یارانی توانمند در همه ی ابعاد می خواهد؛ یارانی که بتوانند مسئولیت های بزرگ عصر ظهور را بر دوش گیرند. امام صادق (ع) در توصیف یاران امام عصر (عج) می فرماید: یاران مَهْدی (عج) مردمانی مقاوم، سرشار از یقین به خدا و استوارتر از صخره ها هستند؛ اگر به کوه ها روی آورند، آن ها را متلاشی می کنند.

امام علی (ع) درباره ی کسانی که با امام پیمان می بندند و بیعت می کنند، می فرماید:

امام با این شرط با آنان بیعت می کند که در امانت خیانت نکنند، پاک دامن باشند، اهل دشنام و کلمات زشت نباشند، به ظلم و ستم خون ریزی نکنند، به خانه ای هجوم نبرند، کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده زیست باشند و بر مرکب های گران قیمت سوار نشوند، لباس های فاخر نپوشند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، به یتیمان ستم نکنند، دنبال شهوت رانی نباشند، شراب ننوشند، به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند.

کسی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کند و در صحنه ی نبرد حق طلبان علیه مستکبران حضور نداشته باشد، چنین کسی شجاعت و از جان گذشتگی لازم را به دست نخواهد آورد و در نبرد سهمگین سپاه امام علیه ستمکاران جهان، صحنه را ترک خواهد کرد.

یاران امام، پیشتازان تحول جهانی و سازندگان تمدن متعالی اسلامی اند.

هسته ی مرکزی این یاران، سیصد و سیزده نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم (ص) در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده ی امام باقر(ع) پنجاه نفر از آنان از زنان اند. همچنین، در احادیث آمده که بیش تر یاران امام را جوانان تشکیل می دهند.

با ایجاد آمادگی در خود، بکوشیم که از یاران نزدیک امام عصر (عج) باشیم.

۴ - دعا برای ظهور امام: در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است.

زیرا فرج و گشایش واقعی برای دینداران با ظهور آن حضرت حاصل می شود. امیر مؤمنان (ع) می فرماید:

منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید که محبوب ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است. لازمه ی این انتظار، دعا برای ظهور امام عصر (عج) است.

۱- « سخن گفتن از طرحی خاص برای پایان تاریخ و وعده‌ی برقراری حکومت عادلانه برای کل جهان دادن » شیوه‌ی است و پیشوایان و وارثان قدرت‌ها به بیان قرآن، چه کسانی هستند؟ (سراسری ریاضی - ۹۱)

۱) پیامبران الهی - مستضعفان

۲) آخرین پیامبر (ص) - مستضعفان

۳) پیامبران الهی - یکتاپرستان

۴) آخرین پیامبر (ص) - یکتاپرستان

گزینه‌ی «۱» صحیح است

۲- « آینده ی قابل پیش بینی برای دین خدا » که
است از دقت در پیام آیه ی شریفه ی استنباط
می شود. (سراسری تجربی - ۹۱)

(۱) تحقق عملی تمام قوانین آن - « هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ
بِالْهُدَىٰ وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ »
(۲) غلبه ی کلی بر ادیان - « هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَ
دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ »

(۳) غلبه ی کلی بر ادیان - « وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ

الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ »

(۴) تحقق عملی تمام قوانین آن - « وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ

بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ »

گزینہی «۲» صحیح است

۳- اگر سؤال شود که : « یاران واقعی بقیة الله الاعظم ارواحنا فداه پس از ظهور خورشید وجودش از پس پرده ی غیبت، چه کسانی اند؟ » بهترین پاسخ این است که

(۱) سرسپردگان در برابر فطرت توحیدی و ثابت قدمان در تحقق عدالت اند. (سراسری هنر - ۹۱)

(۲) پاک دامنان از آلودگی های دل بستگی به دنیا و درخواست کنندگان غلبه ی حق بر باطل اند.

(۳) حاضران در صحنه های درگیرهای فکری و اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل در زمان غیبت اند.

(۴) بلندهمتّان پاک دامنی اند که شجاعت و عزّت را به بهای ولایت، سرمایه ی هستی خود قرار داده اند.

گزینه ی «۳» صحیح است

۴- از دقت در این کلام امیر مؤمنان، علی (ع) که می فرماید:
« منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید
که محبوب ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است. » مفهوم
می گردد که (سراسری هنر - ۹۱)
(۱) لازمه ی انتظار، دعا برای ظهور امام عصر (عج) و حضور در
پیشگاه او است.
(۲) در انتظار ظهور بودن، از برترین اعمال امت پیامبر (ص) در
عصر غیبت است.
(۳) منتظران حقیقی، خود و محیط زندگی خود را برای آمدن
میهمان عزیز الهی، آماده می کنند.
(۴) احساس تعهد درونی در عمل به اوامر و خودداری از نواهی از
لوازم انتظار است.
گزینه ی «۱» صحیح است

۵- « غلبه ی کلی اسلام بر دیگر ادیان » اراده ی تخلف ناپذیر خداوند است که آیه ی شریفه ی حاکی از این حقیقت است و فهم آینده ی روشن برای تاریخ انسان، در گرو شناخت است. (سراسری زبان - ۹۱)

(۱) « وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ

الصَّالِحُونَ » - آفریننده ی مدبر و حکیم برای جهان

(۲) « وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ

الصَّالِحُونَ » - جایگاه انسان در نظام آفرینش

۳) «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَىٰ
الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ» - آفریننده ی مدبر و حکیم
برای جهان

۴) «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَىٰ
الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ» - جایگاه انسان در نظام
آفرینش

گزینه‌ی «۳» صحیح است

۶- پویایی جامعه ی شیعه در طول تاریخ پرفراز و نشیب،
در گرو گذشته ی و آینده ی که نمود آن
به ترتیب، و می باشد. (سراسری ریاضی - ۹۰)

(۱) سرخ - سبز - طاغوت ستیزی - عدالت خواهی

(۲) سرخ - سبز - عدالت خواهی - طاغوت ستیزی

(۳) سبز - سرخ - طاغوت ستیزی - عدالت خواهی

(۴) سبز - سرخ - عدالت خواهی - طاغوت ستیزی

گزینه ی «۲» صحیح است

۷- رسوایی ماجراجویان فریب کار و خناسان مدعی مهدویت موعود، معلول و در طول دوران غیبت است.

(۱) مبتنی بر باطل بودن ادعاهای دروغین - مشخص بودن پدر و مادر امام زمان (سراسری انسانی - ۹۰)

(۲) حضور مهدی (عج) - مشخص بودن پدر و مادر امام زمان

(۳) حضور مهدی (عج) - قانون مندی نظام آفرینش در رسوایی دروغ پردازان

(۴) مبتنی بر باطل بودن ادعاهای دروغین - قانون مندی نظام آفرینش در رسوایی دروغ پردازان
گزینه‌ی «۲» صحیح است

۸- با توجه به آیه ی « اِنَّ اللّٰهَ لَا یَغۡیۡرُ مَا بِقَومٍ حَتّٰی یُغۡیۡرَوا مَا بِاَنۡفُسِهِم » علت اصلی غیبت امام عصر (عج) است و حضرت علی (ع) درباره ی کسانی که با امام پیمان می بندند و بیعت می کنند، می فرماید: امام با این شرط با آنان بیعت می کند که :

(سراسری زبان - ۹۰)

(۱) عدم آمادگی و پذیرش جمعی جامعه - در امانت خیانت نکنند، به ظلم و ستم خون ریزی نکنند، کسی را به ناحق آزار ندهند و ساده زیست باشند.

(۲) عدم آمادگی و پذیرش جمعی جامعه - مردمانی مقاوم و پاکدامن باشند، سرشار از یقین به خدا و در راه خدا به شایستگی جهاد کنند.

۳) عدم تصمیم درونی مردم و ظلم پذیری جامعه - در امانت خیانت نکنند، به ظلم و ستم خون ریزی نکنند، کسی را به ناحق آزار ندهند و ساده زیست باشند.

۴) عدم تصمیم درونی مردم و ظلم پذیری جامعه - مردمانی مقاوم و پاکدامن باشند، سرشار از یقین به خدا و در راه خدا به شایستگی جهاد کنند.

گزینه‌ی «۱» صحیح است

« درس یازدهم »

« مرجعیت و ولایت فقیه »

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَتْرِكُهُ مَنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

۱- جاودانگی معجزه قرآن کریم

۲- حفظ قرآن کریم از تحریف (یکی از دلایل ختم نبوت)

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

۱- یکی از اهداف رسول خدا(ص) پیروزی دین حق بر همه ی ادیان باطل است.

۲- غلبه مطلق و کلی اندیشه اسلامی بر دیگر اندیشه ها

۳- هدایت تشریحی

۴- این آیه اشاره به پیشگویی آینده تاریخ دارد(اعجاز محتوایی قرآن)

۵- این آیه در درس قبل هم آمده بود.

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ
طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَحْذَرُونَ

۱- تفقه در دین واجب کفایی است.

۲- وجوب کوچ کردن برای مؤمنان به منظور تفقه در دین و

انذار و برکنار داشتن مردم از نبايست ها

اکنون، سؤال این است که در دوره ی غیبت کبری مسئولیت‌های مربوط به امامت، یعنی « مرجعیت دینی » و « ولایت ظاهری » چگونه ادامه می‌یابد؟ در این دوره، مسلمانان از چه راهی به احکام و قوانین اسلامی دسترسی پیدا می‌کنند و این قوانین چگونه در جامعه ی اسلامی پیاده می‌شود؟

پاسخ این سؤال را می‌توان از سیره ی امامان بزرگوار (ع) به دست آوریم. یکی از اقدامات آن بزرگواران تربیت دانشمندانی بود که بتوانند احکام اسلام را با مراجعه ی به قرآن کریم و سیره و سنت پیامبر و امامان به دست آورند.

این دانشمندان، به شهرهای دوردست که امامان حضور نداشتند می رفتند و احکام اسلامی را به آنان می آموختند. این روش، برگرفته از قرآن کریم بود. قرآن کریم دستور می دهد گروهی از مردم وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق دین کنند و به «تفقه» در دین پردازند، تا پس از کسب علم به شهرهای خود بروند و قوانین اسلام را به مردم بیاموزند. تفقه، به معنای تفکر عمیق است.

افرادی که به معرفت عمیق در دین می رسند «فقیه»
نامیده می شوند. ما مسلمانان وظیفه داریم در زمان غیبت
امام و عدم امکان دسترسی به ایشان به این فقیهان
مراجعه کنیم. به چند سخن از پیامبر اکرم و ائمه اطهار در
این زمینه توجه کنید:

۱- پیامبر(ص) اکرم می فرماید:

حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد، سخت تر از حال یتیمی است که پدر را از دست داده است. زیرا چنین شخصی، در مسائل زندگی حکم و نظر امام را نمی‌داند. البته اگر یکی از پیروان ما که به علوم و دانش ما آشناست، وجود داشته باشد، باید دیگرانی را که به احکام ما آشنا نیستند، راهنمایی کند و دستورات دین را به آن‌ها آموزش دهد. در این صورت، او در بهشت با ما خواهد بود.

۲- امام صادق (ع) می فرماید:

فَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ هَرَكَسٍ أَوْ فَتَاهَانِ كَمَا

صَائِنًا لِنَفْسِهِ نَظِيرًا لِنَفْسِهِ نَظِيرًا لِنَفْسِهِ نَظِيرًا لِنَفْسِهِ

حَافِظًا لِدِينِهِ نَظِيرًا لِدِينِهِ نَظِيرًا لِدِينِهِ نَظِيرًا لِدِينِهِ

مُخَالَفًا لِهَوَاهُ مَخَالَفًا لِهَوَاهُ مَخَالَفًا لِهَوَاهُ مَخَالَفًا لِهَوَاهُ

مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ

فَلِلْعَوَامِ أَنْ يُقَلِّدُوهُ... پس، بر مردم است که از او پیروی کنند.

۳- گروهی از امام صادق(ع) پرسیدند که برای قضاوت به چه

کسی مراجعه کنیم. ایشان در پاسخ فرمود:

از میان کسانی که در احکام دین تخصص دارند، یکی را

برگزینید؛ که من چنین شخصی را قاضی و حاکم قرار داده‌ام.

۴- امام صادق(ع) درباره‌ی کسانی که برای قضاوت به سلاطین

یا قاضی آنان مراجعه می‌کنند، فرمود:

هر کس به حق یا ناحق به چنین کسانی مراجعه کند، به

طاغوت مراجعه کرده و این مخالف کلام خداست که می‌فرماید

« می خواهند برای داوری نزد طاغوت روند، درحالی که باید به طاغوت کافر باشند.

پرسیدند: پس چنین افرادی چه کنند؟

فرمود: اینان باید به یکی از شما که سخنان ما را روایت می کند و در احکام دین تفکر می کند و آن ها را می داند، مراجعه کنند و به حکم او عمل نمایند. من چنین کسی را حاکم و داور میان شما قرار داده ام. «

۵- امام عصر (عج) در پاسخ یکی از یاران خود به نام اسحاق بن یعقوب که درباره ی «رویدادهای جدید» عصر غیبت سؤال کرد و راه چاره را جست و جو نمود، فرمود:

وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَأَقِعَةُ
و در مورد رویدادهای زمان

فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ حَدِيثِنَا،
به روایان حدیث ما رجوع کنید.

فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ
که آنان حجّت من بر شمایند

وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ
و من حجّت خدا بر آنها می باشم

در دوره ی غیبت، بنابه فرمان امام زمان (عج) و به نیابت از ایشان، «فقیه» واجد شرایط، دو مسئولیتِ «مرجعیت دینی» و «رهبری و ولایت» را برعهده دارد و در حد توان، جامعه ی اسلامی را در مسیر اهداف الهی هدایت و رهبری می کند. فقیهان، با تفکر در آیات و روایات و با کمک گرفتن از موازین دقیق، احکام را به دست می آورند و در اختیار مردم قرار می دهند. مردم هم که خود در

احکام دینی متخصص نیستند، به این متخصصان مراجعه می کنند و مطابق با راهنمایی آنان عمل می نمایند. به این مراجعه، پیروی یا «تقلید» می گویند. پس، تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص است. چنین فقیهی را نیز مرجع تقلید می نامند.

از میان فقیهان دارای شرایط، آن کس که توانایی لازم برای برپایی و اداره‌ی حکومت را دارد، رهبری جامعه را به دست می‌گیرد و به پیاده کردن قوانین الهی در جامعه اقدام می‌کند. فقیه‌ی که این مسئولیت را برعهده دارد، **ولیّ فقیه** نامیده می‌شود.

بدین ترتیب، در عصر غیبت:

- ۱- مرجعیت دینی در شکل **مرجعیت فقیه** ادامه می‌یابد.
- ۲- حکومت اسلامی در **چهارچوب ولایت فقیه** استمرار پیدا می‌کند.

شرایط مرجع تقلید و ولی فقیه:

مرجع تقلید، علاوه بر تخصص در فقه، باید شرایط زیر را

نیز دارا باشد:

۱- باتقوا باشد.

۲- عادل باشد.

۳- زمان شناس باشد و بتواند احکام دینی را متناسب با

نیازهای روز به دست آورد.

ولی فقیه که مسئولیت رهبری جامعه را بر عهده دارد، علاوه بر سه شرط فوق، باید دو شرط دیگر را نیز داشته باشد:

۴ - با تدبیر و با کفایت باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیده ی جهانی رهبری کند و با درایت و بینش قوی، نقشه های دشمنان دین را خنثی سازد.

۵ - شجاعت و قدرت روحی داشته باشد و بدون ترس و واهمه، با دشمنان دین مبارزه کند.

در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت، در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند.

پس، آن فقیهی که این پنج شرط را داشته باشد، حکومت و رهبری او مورد پذیرش دین است. یعنی از نظر دین «**مشروعیت**» دارد که مردم را رهبری کند. در غیر این صورت، پیروی از دستورات وی حرام است.

راه های شناخت مرجع تقلید

شناخت متخصص در احکام دین، مانند شناخت هر متخصص دیگر است. ما همان طور که برای یافتن بهترین پزشک یا معمار یا مهندس، تحقیق و جست و جو می کنیم، برای شناخت فقیه اعلم و داناتر نیز باید تحقیق نماییم و یکی از راه های زیر را پیش بگیریم:

۱- خودِ ما به اندازه ای از علم فقه اطلاع داشته باشیم که بتوانیم فقیه دارای شرایط را بشناسیم و تشخیص دهیم.

۲- از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتوانند فقیه واجد

شرایط را تشخیص دهند، پرسیم.

۳- یکی از فقیهان، در میان اهل علم آن چنان مشهور

باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه، واجد

شرایط است.

چگونگی انتخاب ولی فقیه

از آن جا که ولی فقیه بیان کننده ی قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است، انتخاب وی نمی تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد. یعنی نمی شود که هر کس به طور جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کند.

زیرا اداره ی جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان پذیر است در غیر این صورت هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می آید و این، یک امر روشن و بدیهی در تمام نظام های سیاسی دنیاست.

پس، مردم در انتخاب ولی فقیه باید به صورت دسته جمعی اقدام کنند و فقیهی را که دارای شرایط رهبری است، با آگاهی و شناخت بپذیرند، به وی اعتماد و اطمینان کنند و رهبری جامعه را به او بسپارند.

مردم کشور ما در زمان انقلاب اسلامی به شیوه ای مستقیم و با حضور در اجتماعات و راه پیمایی های سراسری ولایت امام خمینی - رحمة الله علیه - را پذیرفتند و با ایشان پیمان یاری بستند.

اکنون نیز بنا بر قانون اساسی، مردم ابتدا نمایندگان
خبره‌ی خود را انتخاب می‌کنند و آن خبرگان نیز از میان
فقها آن کس را که شایسته‌تر برای رهبری تشخیص دهند،
به جامعه اعلام می‌کنند. بر این مبنا بود که پس از رحلت
امام خمینی - رحمة الله علیه - حضرت آیت الله خامنه‌ای
مسئولیت رهبری جامعه را عهده دار شدند.

بنابراین فقیهی می تواند رهبری جامعه ی اسلامی را بر عهده بگیرد و کشور را اداره کند و به پیش ببرد که هم شرایط تعیین شده در دین را دارا باشد (مشروعیت) و هم مورد پذیرش مردم باشد (مقبولیت).

طبیعی است که چنین فقیهی تا وقتی رهبر جامعه است که شرایط پنج گانه ی ذکر شده برای ولی فقیه را دارا باشد. تشخیص این امر نیز بر عهده ی مجلس خبرگان است.

۱- قرآن کریم از جامعه ی اسلامی می خواهد که و آیه ی شریفه ی مؤید آن است. (سراسری خارج از کشور - ۹۱)

۱) گروهی وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق دین کنند - « هو الذي ارسل رسوله بالهدى و دين الحق ليظهره علي الدين ... »

۲) آن کس را که توانایی لازم برای برپایی حکومت دارد حمایت کنند - « هو الذي ارسل رسوله بالهدى و دين الحق ليظهره علي الدين ... »

(۳) گروهی وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق دین
کنند - « ما كان المؤمنون لينفروا كافة فلولا نفر من كل
فرقة منهم... »

(۴) آن کس را که توانایی لازم برای برپایی حکومت دارد
حمایت کنند - « ما كان المؤمنون لينفروا كافة
فلولا نفر من كل فرقة منهم... »

گزینه‌ی «۳» صحیح است

۲- کدام عبارت از جامعه ی اسلامی می خواهد که گروهی وقت و همت خود را صرف شناخت دین کنند؟

(۱) « هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ... » (سراسری خارج از کشور - ۹۰)

(۲) « وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ حَدِيثِنَا، فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ... »

(۳) « فَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ صَائِنًا لِنَفْسِهِ حَافِظًا لِدِينِهِ مُخَالَفًا لِهَوَاهُ... »

(۴) « وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَآفَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ... »
گزینہی «۴» صحیح است

۳- با توجه به آیه ی شریفه ی « وَ مَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ » کوچ کردن به قصد بر همگان واجب و هدف از این کوچ کردن است. (سراسری تجربی - ۹۰)

- (۱) تفقه در دین - نیست - انداز مبتنی بر تفکر عمیق دین
- (۲) فراگیری اصول دین - نیست - انداز مبتنی بر تفکر عمیق دین

۳) تفقه در دین - عمل به وظیفه ی خود در تحقق ولایت

ظاهری

۴) فراگیری اصول دین - عمل به وظیفه ی خود در تحقق

ولایت ظاهری

گزینه ی «۱» صحیح است

۴- چه کسی می تواند رهبری جامعه ی اسلامی را بر عهده بگیرد؟ (سراسری انسانی - ۹۰)

۱) کسی که علاوه بر داشتن شرایط رهبری، مورد پذیرش مردم نیز باشد.

۲) فقیهی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم از طرف مردم انتخاب می شود و رهبری را به دست می گیرد.

۳) کسی که فقیه عادل باتقوا و زمان شناس باشد و بتواند احکام دینی را متناسب با نیازهای روز به دست آورد.

۴) فقیهی که نگهدارنده ی نفس خود، نگهبان دین خود، مخالفت کننده با هوی و هوس خود و فرمان بردار خداوند باشد.
گزینه ی «۱» صحیح است

۵- عصر غیبت حجت منتظر الهی، مسئولیت های رسالت در بعد ولایت معنوی، مرجعیت دینی و ولایت ظاهری به ترتیب به عهده ی ، و می باشد.

(سراسری هنر - ۹۰)

(۱) حجت منتظر - فقها - حجت منتظر

(۲) ولی فقیه - فقها - ولی فقیه

(۳) حجت منتظر - فقها - ولی فقیه

(۴) ولی فقیه - فقها - حجت منتظر

گزینه ی «۳» صحیح است

۶- رهبری و هدایت جامعه آن گاه میسر می گردد که مورد پذیرش مردم باشد و داشته باشد و با برخورداری از شرایط رهبری، محقق می شود.

(سراسری ریاضی - ۸۹)

(۱) مقبولیت - مقبولیت

(۲) مشروعیت - مشروعیت

(۳) مقبولیت - مشروعیت

(۴) مشروعیت - مقبولیت

گزینه‌ی «۳» صحیح است